

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

MOPHATO 12

SETSWANA PUO YA GAE (HL)

PAMPIRI YA BORARO (P3)

NGWANAITSEELE 2019

MADUO: 100

NAKO: Diura di le 2½

Pampiri e, e na le ditsebe di le 6.

DITAELO LE TSHEDIMOSSETSO

1. Pampiri e, e arogantswe ka DIKAROLO di le PEDI:

KAROLO YA A: Tlhamo (50)

KAROLO YA B: Ditlhangwa tsa tirisano (2 x 25) (50)

ELA TLHOKO: O tshwanetse go araba dipotso di le PEDI go tswa mo KAROLONG YA B.

2. Araba potso e le NNGWE go tswa mo go KAROLO YA A le di le PEDI go tswa mo go KAROLO YA B.
3. Kwala ka puo e o tlhatlhobiwang ka yona.
4. Simolola karolo NNGWE le NNGWE mo tsebeng e NTŠHWA.
5. O tshwanetse go rulaganya (sk. letlhomeso la dikakanyo/lenaneopaakanyo/ mmapa wa dikakanyo/dintlhakgolo, jj), runa (tseleganya) o bo o tlhotlhe tiro ya gago diphoso. Thulaganyo e tshwanetse go tlhagelela PELE ga tlhamo.
6. Ipaakanyo kana setlhangwa sa ntlha se supuwe jalo ka botlalo. O gakololwa go thala mola go kgabaganya ipaakanyo kana setlhangwa sa ntlha.
7. O gakololwa go dirisa nako ya gago ka mokgwa o o latelang:
- KAROLO YA A: Metsotso e le 80
- KAROLO YA B: Metsotso e le (2 x 35) 70
8. Nomora dikarabo ka nepagalo go latela thulaganyo ya dinomoro e e dirisitsweng mo pampiring ya dipotso.
9. O se ka wa tsenyeletsa setlhogo fa o bala mafoko.
10. Kwala ka mokwalo o o buisegang le ka mopeleto o o kannweng ke Lekgotla la Bosetšhaba la Puo ya Setswana.

KAROLO YA A: TLHAMO**POTSO 1**

Kwala tlhamo ya boleele jwa mafoko a a ka nnang 400–450 ka NNGWE FELA ya ditlhogo kgotsa ditshwantsho tse di neilweng. Fa o dirisa setshwantsho go kwala tlhamo, se neele setlhogo se se maleba. O se ka wa lebala go thala letlhomeso kana lenaneopaakanyo, go tlhagisa setlhangwa sa ntlha le go se runa pele o kwala sa bofelo.

- 1.1 Ruri tselakgopo ga e latse nageng ... [50]
- 1.2 Dipula tsa merwalela. [50]
- 1.3 Fa nka ipona ke fetotse seemo sa kwa lapeng ... [50]
- 1.4 Kgomo mogobeng e wetswa ke namane. [50]
- 1.5 A tiriso ya thekenoloji e nolofatsa dithuto? [50]
- 1.6 Tshireletsego le pabalesego ya barutwana le barutabana mo dikolong ke tlhobaboroko. Dumela kgotsa o ganetse. [50]
- 1.7 Ditshwantsho tse di mo ditsebeng tsa 3 le 4 di ka tsosa maikutlo kgotsa tsibogo e e rileng. Tlhopha setshwantsho se le SENGWE, mme o kwale tlhamo ka ga sona. Neela tlhamo ya gago setlhogo se se maleba. Nomora potso ya gago go nna 1.7.1 kgotsa 1.7.2.

ELA TLHOKO: Diteng tsa tlhamo ya gago di tshwanetse go nyalana le setshwantsho se o se tlhophileng.

1.7.1

[Se nopotswe go tswa mo inthaneteng]

[50]

1.7.2

[Se nopotswe go tswa mo inthaneteng]

[50]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITLHANGWA TSA TIRISANO**POTSO 2**

Araba dipotso di le PEDI fela mo karolong e. Karabo e nne boleele jwa mafoko a a ka nnang 180–200 (diteng fela). O gakololwa go runa le go tlotlha ditlhangwa tsa gago diphoso.

2.1 LEKWALO LA BOTSALANO

Morutabana wa gago o ne a go thusa go reka dibuka tse di go thusitseng mo dithutong tsa gago monongwaga. Mo kwalele lekwalo o mo lebogele kemonokeng eo, o bo o mmolelele maikaelelo a gago a go tswelletsa dithuto. [25]

2.2 LEKWALO LA SEMMUSO

Mokhuduthamaga wa Lefapha la Thuto o thankgolotse leano la go sireletsa barutwana le barutabana mo dikolong le le tlaa thusang gore sekolo se tsenwe ka tshwanelo le gore dithuto di tsamae ka thelelo. Mo kwalele lekwalo jaaka moeteledipele wa kemedi ya barutwana ba sekolo sa lona, o itumelele le go mo lebogela leano leo. [25]

2.3 LENANEOTEMA LE METSOTSO

Bašwa ba motse wa lona ba tshwenngwa ke bana ba ba robalang ka fa tlase ga maborogo le mo mebileng kwa toropong. Ba ne ba kopa go kopana le mokhanselara go buisana gore bana bao ba ka thusiwa jang. Kwala lenaneotema le metsotso ya kopano e e neng e tshwerwe le mokhanselara.

[Se nopotswe go tswa mo inthaneteng]

[25]

2.4 MMUISANO

Modiredi wa banka o ne a etetse sekolo sa lona go buisana le moeteledipele wa lekgotla la kemedi ya barutwana ka ga botlhokwa jwa tekanyetsokabo le mekgwa ya go boloka madi. Kwala mmuisano o o nnileng teng magareng ga motsamaisi le moeteledipele wa barutwana.

[25]**2.5 THADISO**

Setlhopha sa lona sa babuisi ba dibuka, se buisitse buka nngwe. Go lebeleetswe gore mongwe le mongwe mo setlhopheng a tthagise thadiso ka ga buka eo go rotloetsa babuisi ba bangwe go e reka le go e buisa. Kwala thadiso e o tlaa e neelang setlhopha fa lo kopana gape.

[25]**2.6 TSA BOTSHELO JWA MOSWI**

Rremogoloago o tlhokafetse morago ga bolwetse jo boleele. Kwala tsa botshelo jwa moswi rremogoloago jo bo tlaa buisiwang ka letsatsi la phitlho. Se lebale go kwala leboko la thoriso la kgoro ya moswi. (Gakologelwa gore go buiwa ka ga moswi e seng motshedi.)

[25]**PALOGOTLHE YA KAROLO YA B:****50****PALOGOTLHE:****100**